RAPORT DE EXPERTIZĂ

La proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (cadrul conex la Legea privind actele de stare civilă)

Tipul actului vizat de proiect:

Înregistrat cu nr.

Domeniul:

din:

I. EVALUAREA GENERALĂ

1. Autor al actului normativ este Guvernul , autor nemijlocit - Ministerul Justiţiei

2. Categoria actului normativ propus: Lege organică , ceea ce corespunde/nu corespunde art.72 din Constituţie şi Legii 100/2017 privind actele normative.

Expertul nu are obiecţii la categoria actului

3. Scopul promovării proiectului

Conform Notei de Fundamentare, elaborarea proiectului a fost condiționată de promovarea unei noi Legi cu privire la actele de stare civilă, fiind necesară și ajustarea cadrului normativ conex. Proiectul asigură concordanța dintre legea-cadru și actele normative conexe domeniului reglementat, asigurând implementarea noilor prevederi.

4. Respectarea transparenței decizionale

Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative (cadru conex la Legea cu privire la actele de stare civilă) și Nota Informativă la proiect au fost plasate pe pagina web a Ministerului Justiției și remise spre coordonare la data de 18 martie 2024 (https://justice.gov.md/ro/content/proiectul-de-lege-pentru-modificarea-unor-acte-normative-cadru-conex-la-legea-cu-privire-la).

Ulterior, proiectul a fost remis spre examinare Guvernului, pe pagina web fiind plasată sinteza obiecțiilor și recomandărilor, dar fără indicarea datei concrete a acestei acțiuni (https://justice.gov.md/ro/content/examinarea-sedinta-guvernului-proiectului-de-lege-pentru-modificarea-unor-acte-normative-2).

Proiectul de lege a fost înregistrat și făcut disponibil pe pagina web a Parlamentului la 4 decembrie 2024,

împreună cu materialele adiționale (https://parlament.md/material-details-md.nspx?param=c3e596ec-ba83-49e3-a00b-d5fd529e9bbc). La momentul întocmirii prezentei expertize, nu există informații cu privire la organizarea unor consultări publice de către comisia parlamentară responsabilă înainte de examinarea proiectului.

Etapele transparenței procesului decizional nu au fost respectate

Termenele de plasare și consultare a proiectului au fost respectate

Sinteza recomandărilor pe pagina web a autorului a fost plasata

II. FUNDAMENTAREA PROIECTULUI

5. Structura notei informative

Nota de Fundamentare a proiectului nu corespunde întru totul prevederilor Legii 100/2017 (în redacția Legii nr.49 din 21.03.2024, în vigoare 05.07.2024), lipsind compartimentele privind: - Analiza impactului de reglementare; - Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE; - Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ.

Nota informativă nu corespunde structurii

6. Suficienţa argumentării.

Deși formal proiectul nu necesita realizarea unei analize a impactului, totuși era binevenită evaluarea impactului asupra protecției drepturilor și libertăților persoanelor ca urmare a prelucrării pe scară largă a datelor lor cu caracter personal.

Argumentarea nu e suficientă

7. Compatibilitatea cu legislaţia comunitară şi alte standarde internaţionale.

Proiectul nu are ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, în cadrul prezentei expertizări nu au fost stabilite acte comunitare sau alte standarde internaționale obligatorii care urmau să fie luate în considerație la elaborarea proiectului.

Nota / proiectul nu conţine referinţe la acquis-ul comunitar

Nota / proiectul nu conţine referinţe la alte standarde internaţionale relevante

8. Fundamentarea economico-financiară.

Conform Notei de Fundamentare, implementarea proiectului nu va afecta bugetului de stat.

Considerăm că la implementarea proiectului vor fi suportate anumite cheltuieli de către instituțiile abilitate cu sarcini în procesul de constatare/înregistrare a actelor/evenimentelor de stare civilă (autorități ale administrației publice locale, misiuni diplomatice, instanțe de judecată, notari).

Conform prevederilor Legii 100/2017, impactul financiar şi argumentarea costurilor estimative se estimează în cadrul Analizei de impact, care nu a fost efectuată în legătură cu prezentul proiect.

Conform art.47 alin.(6) al Regulamentului Parlamentului (adoptat prin Legea nr. 797-XIII din 02.04.1996), în cazul în care realizarea noilor reglementări necesită cheltuieli financiare, materiale şi de altă natură, se

anexează fundamentarea economico-financiară.

Implementarea proiectului nu presupune cheltuieli financiare

Nota informativă nu conține fundamentarea economico-financiară

9. Analiza impactului de reglementare.

Analiza impactului de reglementare a proiectului nu este necesară

Analiza impactului de reglementare a proiectului nu este suficient argumentată/documentată

10. Analiza ex-ante.

Analiza ex-ante a proiectului nu este necesară

Analiza ex-ante a proiectului nu este suficient argumentată/documentată

III. EVALUAREA DE FOND

11. Stabilirea şi promovarea unor interese / beneficii.

Proiectul promovează modernizarea serviciilor publice vizând actele de stare civilă și tehnologizarea proceselor respective, printre beneficiarii de bază fiind solicitanții (persoane fizice), dar anumite beneficii vor reveni și Agenției Serviciilor Publice, principala instituție abilitată de către stat (Guvern) cu competențe extinse în domeniu.

Proiectul promovează interese, beneficii

Promovarea intereselor/beneficiilor se face cu respectarea interesului public

12. Prejudicii aduse prin aplicarea actului.

Prin promovarea și aplicarea ulterioară a prevederilor proiectului există riscul să nu fie respectate/să fie încălcate anumite drepturi și libertăți ale persoanelor.

La aplicare, proiectul nu va aduce prejudicii

Prejudicierea intereselor/beneficiilor nu se face cu respectarea interesului public

13. Vulnerabilitatea proiectului din perspectiva drepturilor omului

Referitor la vulnerabilitățile din perspectiva drepturilor omului prezentul proiect trebuie analizat în comun cu proiectul de bază al Legii privind actele de stare civilă (înregistrat în Parlament cu nr.364 din 04.12.2024), în privința acestuia CAPC expunându-se printr-un Raport de expertiză separat.

Reiterăm cu această ocazie îngrijorările vizând: - imposibilitatea pentru o persoană de a solicita schimbarea sexului în baza unei declarații pe răspundere proprie, fără a mai fi obligată să prezinte certificate și să suporte intervenții sau investigații medicale; - absența unei analize plenare a protecției datelor cu caracter personal, dat fiind că proiectele prevăd gestionarea la scară largă a unui număr important de astfel de date.

Sunt în continuare valabile aspectele legate de discriminarea indirectă a solicitanților de azil, în cazul când aceștia vor dori să-și înregistreze căsătoria în Republica Moldova.

Proiectul respectă drepturile/libertăţile

14. Compatibilitatea proiectului cu prevederile cadrului normativ național

Nota de fundamentare menționează că adoptarea prezentului proiect de act normativ nu va necesita operarea unor modificări în cuprinsul altor acte normative, proiectul de lege în sine fiind unul de modificare a cadrului normativ conex al Legii privind actele de stare civilă.

Proiectul este compatibil cadrului normativ naţional

15. Analiza detaliată a prevederilor

Nr. obiecției	Art.	Text	Obiecții	Elemente de coruptibilitate/vulnerabilitate	Recomandări

1	Art.I pct.8	Modificarea art.15 alin.(2) din Codul Familiei: alineatul (2) va avea următorul cuprins: „(2) Orice persoană poate face opunere la căsătorie, dacă există un impediment legal ori dacă nu sunt îndeplinite alte cerințe ale legii, prin depunerea unei cereri la autoritatea abilitată să înregistreze căsătoria, în care vor fi expuse motivele cu anexarea dovezilor invocate. Autoritatea abilitată să înregistreze căsătoria este obligată să verifice opunerea la căsătorie în baza actelor de stare civilă, a dovezilor prezentate, precum și în baza informațiilor puse la dispoziție de către alte autorități și instituții competente. Examinarea cererii de înregistrare a căsătoriei se suspendă până la finalizarea verificării opunerii la căsătorie. Dacă în urma verificării opunerii acestea se confirmă, autoritatea abilitată este obligată să refuze înregistrarea căsătoriei.”;	Formularea ”orice persoană” este extensivă (se poate referi și la persoane juridice) și pasibilă de utilizare abuzivă, cu scopul de a cauza impedimente la căsătorie, din alte motive decât cele legale, iar răspundere pentru asemenea intervenții nu este prevăzută. Textul ”Examinarea cererii de înregistrare a căsătoriei se suspendă până la finalizarea verificării opunerii la căsătorie.” nu conține indicii temporali corespunzători pentru verificarea opunerii la căsătorie.	Array	A completa textul după cuvinte ”orice persoană ” cu textul ”fizică ale cărei drepturi și interese legale sunt lezate”. Stabilirea unui termen în care se examinează opunerea la căsătorie și se suspendă înregistrarea căsătoriei.
2	Art.I pct.15	La pct.15, care vizează modificarea art.43 alin.(6): ”(6) Căsătoria fictivă nu poate fi declarată nulă dacă, la momentul examinării cauzei, a intervenit conviețuirea soților, soția a născut sau a rămas gravidă.”	Textul ”a intervenit conviețuirea soților” este formulat prea general și nu are o definire clară proiect, în cuprinsul Legii privind actele de stare civilă, Codul familiei sau Codul civil. Acest termen se utilizează mai mult în sens invers (conviețuirea nu este posibilă) și constituie temei pentru desfacerea căsătoriei pe cale judecătorească.	Array	A exclude textul ”a intervenit conviețuirea soților”.

3	Art.III pct.1	Art. III pct.1, privind completarea art.192 din Codul de procedură civilă.: 1. Articolul 192 se completează cu alineatul (14) cu următorul cuprins: „(14) Cauzele privind constatarea faptului nașterii unei persoane de către o anumită femeie și constatarea decesului la o anumită dată în anumite împrejurări, inclusiv cu privire la cele produse pe teritoriul unui stat necontrolat de autoritățile acestuia sau a unor entități teritoriale nerecunoscute de Republica Moldova, se judecă în termen de 30 zile lucrătoare de la data depunerii cererii.”	Introducerea unui termen restrâns pentru judecarea anumitor categorii de cauze este admisibilă dar respectarea acestuia adesea poate fi dificilă, din motive obiective și subiective. Corespunzător, nerespectarea termenelor exprese poate atrage contestarea formală a deciziilor astfel emise, chiar dacă acestea sunt legale, dar emise cu depășirea termenelor.	Array	Stabilirea unor termene adecvate (mai lungi) sau utilizarea formulării ”se judecă în mod prioritar”.
4	Art.IX	Art. IX. – Dispoziții finale și tranzitorii (1) Prezenta lege intră în vigoare la 1 ianuarie 2025. (2) Până la implementarea Sistemului informațional „Acte de stare civilă”, desfacerea căsătoriei de către notar se va realiza conform procedurii existente până la data intrării în vigoare a prezentei legi.	Deoarece Legea nu a fost adoptată, termenul de intrare în vigoare devine retroactiv/desuet. Formularea ”Până la implementarea Sistemului informațional „Acte de stare civilă” este prea atemporală și poate determina amânarea pe o durată nedeterminată a implementării prevederilor legale.	Array	Având în vedere imprevizibilitatea procedurilor parlamentare și de legiferare, termenul de intrare în vigoare a Legii urmează a fi stabilit preferabil într-o anumită perioadă de timp de la publicarea Legii. / Stabilirea unui termen concret pentru implementarea Sistemului informațional ”Acte de stare civilă”.

IV. CONCLUZII

1. Proiectul este elaborat și promovat în scopul implementării și asigurării concordanței cu noua Lege privind actele de stare civilă.

2. Transparența decizională a fost respectată la etapa elaborării proiectului de lege, acesta fiind publicat și trimis pentru coordonare, cu examinarea ulterioară a propunerilor și obiecțiilor.

3. Argumentarea proiectului este suficientă, majoritatea cerințelor pentru Nota de Fundamentare fiind respectate.

4. La aplicare prevederile din proiect pot genera anumite vulnerabilități din perspectiva drepturilor și libertăților refugiaților, a persoanelor transgen, cât și din aspectul protecției datelor cu caracter personal.

5. Elementele de coruptibilitate constatate vizează în temei utilizarea unor formulări ambigui sau aspecte legate de termenele stabilite/omise pentru efectuarea unor acțiuni.